ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΠΗΣ Π. ΤΣΙΩΜΟΥ
(Κας Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΩΡΕΑ Α. ΠΑΡΑΦΕΝΤΙΔΟΥ

1932

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Βιβλ. Βιογρ. Α. 43378

ΤΑ ΕΣΝΑΦΙΑ, ΗΤΟΙ ΡΟΥΦΕΤΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΘΕΣΜΙΑ - ΝΟΜΙΜΑ ΕΣΝΑΦΙΩΝ

ΠΑΤΡΩΝΕΣ ΑΥΤΩΝ. - ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΕΣ, ΑΔΕΛΦΑΤΑ

ΡΟΥΦΕΤΙΑ - ΡΟΥΣΦΕΤΙΑ

ΥΠΟ Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Ἐθεωρήσαμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Ἄρχοντα Διδάσκαλον τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. Β. Α. Μυστακίδην να γράψῃ διὰ τὸ ἡμερολόγιόν μας μικρὰν πραγματείαν.

Ὁ κ. Β. Α. Μυστακίδης, τυγχάνει γνωστὸς εἰς τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἅτε διατελέσας γυμνασιάρχης ἐπὶ διετίαν ἐνταῦθα πρὸ τριακονταπενταετίας σχεδόν.

Ἱστορικὸς συγγραφεὺς καὶ ἀρχαιολόγος γνωστὸς ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων του καὶ ὡς συντελέσας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Μουσείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ διδάξας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν διετέλεσε τελευταίως ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ μέλος τοῦ καταργηθέντος δυστυχῶς ἤδη κατόπιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης Δ. Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἐν ᾧ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Τουρκίας ἐξέλεγε τοὺς πλέον ἐγκρίτους μεταξύ του.

*
* *

§ 1. Τέσσαρες σχεδὸν δεκάδες ἐτῶν παρῆλθον ἐξ ὅτου ἐνταῦθα διατρίβων ἔτυχεν ἵν' ἀσχοληθῶ, ὅσοι μοι ἄνεσις ὑπελείπετο ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας μου, περὶ τὴν συλλογὴν σημειώσεων ἔστω καὶ προχείρων εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν κυρίως ἀναφερομένων καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν βυζαντιακῶν καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων τῆς ὅσῳ περιφανοῦς τόσῳ καὶ πολυπαθοῦς ἐκ πολέμων, ἐπιδρομῶν καὶ πυρκαϊῶν πόλεως τοῦ μεγαλομάρτυρος πολιούχου ἡμῶν ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου. Δὲν ἠμέλησα ἐπίσης, ὁπότε ηὐπόρουν χρόνου, ἵνα καί τινας τῶν ἱερῶν ναῶν ἐπισκεφθῶ καὶ προφθὰς περισυλλέξω ὅσας ἐθεώρουν διὰ τὰς γενικωτέρας μελέτας μου γνώσεις. Δυστυχῶς περὶ χειρογράφων ὁμολογῶ ὀλίγην που φροντίδα κατέβαλον, διότι δὲν ηὐκαίρησα, καίτοι ὁ μακαρίτης Λάμπρος ἔγραφέ μοι ἀναζητῶν χειρόγραφα τοῦ Παλαμᾶ ἐν ἀγνοίᾳ, φαίνεται, τῆς τύχης καὶ τῆς περιπετείας αὐτῶν τε καὶ ἄλλων κειμηλίων κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τῆς 22 Αὐγούστου τοῦ 1890 καὶ μετ' αὐτήν. Τὰς περιπετείας τῶν χειρογράφων μετὰ πόνου ψυχῆς διεκτραγῳδεῖ ἐκ τοῦ ἐγγὺς ἰδὼν καὶ γνωρίσας ταύτας ὁ διὰ στενῆς φιλίας καὶ εἰλικρινοῦς ἀλληλογραφίας μετ' ἐμοῦ γνωρισθεὶς δεινότατος τῶν γραμμάτων θεραπευτὴς μακαρίτης Π. Παπαγεωργίου τελευταῖον ἔτι κατὰ τὸ 1912 ἐν τῷ Μ. Ἡμερολογίῳ. (1)

(1) Ἰδοὺ μεταξὺ ἄλλων τί ἔγραφε:
Ὁ... Ἰωακείμ ὁ Γ'. ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, τύχῃ ἀγαθῇ εὐρωτιῶντα καὶ σηπόμενα ἐξαγαγὼν κατέθηκε ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ τότε γυμνασίου (μετέπειτα ἀστικῆς σχολῆς). Ἐκ τούτου μετεκομίσθησαν ταῦτα τῷ 1880 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ...Πρασακάκη, τὸ νέον γυμνάσιον καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου (...ἕρμαιον τούτου καὶ ἐκείνου!) καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Φιλεκπαιδικοῦ Συλλόγου, τό τε πρῶτον, τό τε δεύτερον, τό τε τρίτον, τέλος δὲ ἐκ τοῦ τρίτου καταστήματος εἰς τὸ νῦν γυμνάσιον. Καὶ οὕτω κατωρθώσαμεν ἡμεῖς τὸ κατόρθωμα νὰ ἔχωμεν νῦν μόνον τὸ τρίτον τῶν χειρογράφων ἐκείνων, ἅτινα ἔσῳζεν ὁ Πατριάρχης». Ἐπιτραπήτω μοι ἵνα τοῖς ἀνωτέρω προσθέσω ὅτι καὶ ἐγὼ εὗρον αὐτὰ σωρηδὸν συσσωρευμένα ἐν ὑπογείῳ τοῦ γυμνασίου, τῇ ἐμῇ δὲ εἰσηγήσει ὁ μακαρίτης Π. Χαδζῆ Λαζάρου, ἔφορος, διέθηκε λίρας δέκα ὅπως ἀναστηλωθῶσι σανίδες ἀνάλογοι καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀναπαυθῶσι τὰ ὑπολειφθέντα χειρόγραφα, ὡς εὑρίσκοντο ἄδετα καὶ παράλυτα: Ταῦτα κατὰ τὸ δυνατὸν καθαρισθέντα ἐτοποθετήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπίσης μακαρίτου Ἁγιορείτου διδασκάλου τῶν ἱερῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ Κ. Ζαχαριάδου, τοῦ καὶ μετέπειτα ἀντιπροσώπου τοῦ ἁγίου Ὄρους ἐν Κ)πόλει. Τὸ γυμνάσιον, οὗ ἐγυμνασιάρχησα κατὰ τὸ 1895—96 εἶναι τὸ νῦν Β'. Τὰ περαιτέρω ἀγνοῶ. Ταῦτα διὰ τὴν ἱστορίαν, δι'ἣν ἐξέστω μοι καὶ τὸ σημείωμα: ὅτι ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἄρχων Μιχαλάκη βέης ἀνέλαβε καὶ τὴν δαπάνην ζωγραφίας ἁγίων εἰκόνων ἐξ καταλλήλων διὰ τὰς τάξεις τοῦ Γυμνασίου, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς πρωϊνῆς εἰσιτηρίου εἰς τὰ μαθήματα προσευχῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀρίστου ἐκείνου μουσικοδιδασκάλου κ. Στάη (ἀδελφοῦ τοῦ ὑπουργοῦ) ἐμμελέστατα ψαλλομένης. Δυστύχημα ὅτι δὲν ἐπιζῇ

Καὶ ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Μονῆς τῶν Βλατέων ὠφελήθην. Ἡ θέσις αὐτῆς καὶ ἡ ἀπ' αὐτῆς μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐξαισία θέα διδάσκει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους πατέρας ἀφ' ὑψηλοῦ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ἄγει αὐτοὺς εἰς ὑπόμνησιν ἢ καὶ ἀνάμνησιν τῶν οὐχὶ ὀλίγων περιπετειῶν αὐτῆς, ἐξ ὧν εὐτυχῶς αὕτη ἀσινὴς διασώζεται. Ἡ Μονὴ εἶχε πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων μετόχια καὶ ναοὺς κτήματα, ἐν μέσῃ τῇ πόλει, καὶ ἐργαστήρια, ὡς γνωστόν, ἔχει δὲ ἔγγραφα καὶ σιγίλλια κατὰ σειράν, ὧν ἀναγραφὴ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ε. Φ. Συλλόγου ΚΠ μόλις κατὰ τὸ 1899 μετά τινων ἄλλων σημειωμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦ Μαλάκη περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου συγκαταλέγεται. (2) Περὶ τούτου ἀμέσως (3) γίνεται λόγος.

Τὸ ἄνωθι ἀναφερόμενον ἱστορημένον Εὐαγγέλιον περιέγραψεν ὁ Π. Παπαγεωργίου ἐν τῇ **Byzant: Zeitshrift.** Τὰ τῆς, περαιτέρω τύχης ὅλων ὅσων ἀναφέρω ἀρχαιολογικῶν ἀγνοῶ.

Ἀλλὰ τὴν περιεργίαν μου μεταξὺ τῶν καταστίχων τοῦ ναοῦ μεγάλως προυκάλεσε ἱερὸν Εὐαγγέλιον μεμβράνινον (ὕψ: 0,32 Χ 0,25 πλ.) τοῦ Θ' αἰῶνος. ὅπερ ἀνεῦρεν ὁ Χαραλάμπης Γρηγοριάδης ἐν τῷ Κουβουκλίῳ τῇ 15 Μαρτίου τοῦ 1884. καθ' ἃ ἐσημείωσα τῇ 2)ῃ Νοεμβρίου (1896) ψαλλομένου τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων ὅτ' ἀνεχώρουν εἰς Σταμπούλ.

§ 2. Ἐκ καταστίχων λοιπὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅστις ἦτο τέως κτῆμα τῆς ἱ. μ: τῶν Βλατέων ἐκ δωρεᾶς (4) ἀνευρὼν ἀνέγραψα τὸν ὑποσυναπτόμενον κατά-

ὁ χρηστὸς Γουγούσης, ὅστις δὲν προέλαβεν ἐξ ἐμοῦ ἵνα συμπληρώσῃ τὴν «Παλαια Σαλονίκη», διά τινας πληροφορίας.

(2) Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Μονῆς συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Παπαγεωργίου ἐγένετο ὅμως βορὰ τοῦ πυμφάγου πυρός. Εὐτυχῶς ἀνεπληρώθη ἡ ἔλλειψις αὕτη ὑπὸ τοῦ σεβ. ἁ: Λεοντοπόλεως Σωφρονίου. τυπώσαντος τοιοῦτον ἐν «Γρηγορίῳ τῷ Παλαμᾶ. 1918».

(3) Σημειωτέον ὅτι ὁ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ναὸς ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ 1818. (13 Νοεμβρίου) ὡς καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ τῆς Παναγίας Δεξιᾶς καὶ τῆς Μεγάλης Παναγίας τῆς Κοιμήσεως κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.

(4) Γράμμα χαρτῷον (ὕψ. 0,55 καὶ πλ. 0,43 ἑκ) τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ τοῦ Ἀργυροπούλου. τοῦ καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος Ἐφέσου φυλασσόμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἱ: μ! τῶν Βλατέων βεβαιοῖ ὅτι αὐτοῦ προκαθημένου

λογον τῶν ἐσναφίων ἐν τῇ πόλει τῆς Θεσσαλονίκης. Τὰ ἐσνάφια ταῦτα κατ' ἐμὲ δὲν θὰ ἦσαν τὰ μόνα δρῶντα καὶ ἐνεργοῦντα καὶ βοηθοῦνται ὑπὸ τοὺς ἐπιστάτας (τσορμπατζίδες), τοὺς προεστῶτας, τοὺς εὐγενεστάτους προκρίτους ἢ τοὺς τιμιωτάτους ἄρχοντας, ὡς ὠνομάζοντο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ἐντιμότατοι, ἢ ἀξιότιμοι ἢ... ἀντιπρόσωποι ἢ σύμβουλοι τῶν νῦν χρόνων, ἀλλὰ θὰ ὑπῆρχον καὶ ἄλλα, ἅτινα ἐν καταστίχοις που ἴσως ἀναφέρονται.("Ορα § 3 καὶ σημ: 9)

ΕΣΝΑΦΙΑ

§ 3. Ὑπὸ τὸν τίτλον παρακεντέδες ἀπὸ τοῦ 1792 Νοεμβρίου 15 μέχρι 1794 Μαρτίου 24

Ἐνταῦθα σημειοῦμαι τὸ ὅσον προρριφθὲν μουκαδὲμ μπόρδζι (5) ἐσυνάχθη παρὰ τοῦ συνδρομητοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος κυρίου Ἰωάννου Γούτα Καυταντζιόγλου διὰ χειρὸς τῶν διορισθέντων παρ' ὅλης τῆς Συνόδου τιμιωτάτων ἐπιστατῶν, παρόντος καὶ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σοφωτάτου ἡμῶν δεσπότου ἁγίου Θεσσαλονίκης κυρίου κυρίου Γερασίμου (6) καὶ τοῦ προεστῶτος, δηλαδὴ τοῦ τε κὺρ Χαδζῆ Δια-

τῆς περὶ αὐνὸν συνόδου προσελθὼν ὁ σ: μητροπολίτης Βερροίας Θεοφάνης ὁ ἐπικαλούμενος Μαλάκης ἐδήλωσεν ἐπισήμως καὶ προφορικῶς ὅτι δωρεῖται τὸν ἐν μέσῃ τῇ Θεσσαλονίκῃ ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου μετὰ τῶν περὶ τὸν ναὸν κτημάτων (καπηλείου κ.λ. κ.λ.) τῇ ἱερᾷ μ: τῶν Βλατέων. Τὸν ναὸν καὶ τὰ κτήματα..... ἠγόρασε παρὰ τῶν μοναχῶν τῆς ἱ: μ: τοῦ Βατοπαιδίου, ἀφιεροῖ τῇ ἱ: μ: τῶν Βλατέων καὶ αἰτεῖται τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς ἀσφάλισιν αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ ἐμμαρτύρως. Τὸ Βεβαιωτήριον ἐγένετο μηνὶ Ἰανουαρίου κατὰ τὸ ζοζ' ἔτος, ἤτοι τὸ 1569, ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπ' ἐμοῦ σὺν ἄλλοις ἐν τῷ ΚΖ' τ: τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Ε. Φ. Συλλόγου ἐκδοθέντι μόλις τῷ 1899 σ. 369 κ: ἑξῆς ἀλλὰ τοῦτο σχεδὸν συγχρόνως καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου σοφοῦ φίλου Π. τοῦ Παπαγεωργίου ἐν **Byz. Zeitsch·** κατὰ τὸ ἴδιον ἐνεπίγραφον ἀπόσπασμα, ἄνευ ὅμως τῶν πανομοιοτύπων καὶ ἄλλων σημειώσεων καὶ τῆς κατ' ἐπιλογὴν σειρᾶς μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης.

(5)=Πάλαι καθυστερούν χρέος. ("Ορα καὶ κατωτέρω τὴν λ: μπάκια.

(6) Ὁ Γεράσιμος διεδέξατο τὸν ἀπὸ Ἱερισσοῦ καὶ Α. Ὄρους Ἰάκωβον, Βυζάντιον, θανόντα ἐνταῦθα τῷ Αὐγού-

μαντῆ Θωμᾶ, τοῦ κὺρ Νικολάου Χαδζῆ Σκαρλάτου τοῦ Χαδζῆ Νικολάου Γεωργίου, τοῦ κὺρ Χαδζῆ Παναγιώτου Χαδζῆ Γεωργίου καὶ τοῦ κὺρ Νικολάου Μήτα (7) προεστῶτος, καὶ πρὸς τούτοις τὰ ὅσα μπάκια ἐσυνάχθησαν ὡς φαίνεται ἕνα πρὸς ἕνα: ὅλα διὰ χειρὸς τῶν ἄνωθεν διορισθέντων ἐπισατῶν καὶ προεστῶτος, καὶ τὰ ὅσα ἐδόθησαν διὰ χειρός των εἰς χρέος καὶ διάφορα καὶ εἰς ἀκόλουθα ἔξοδα τῆς κοινότητος 80.675.

Περὶ τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἐν τῷ ά. Ἰωάννῃ παρεκλησίῳ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κουρούτσεσμε, ἐνῷ τὰ ἐαρινὰ πατριαρχεῖα, ἐκλεγέντος, βλέπε καὶ κατωτέρω.

Ἰδοὺ ὁ κατάλογος:

Κουντουράδες, σαραϊδαρέοι κοδζάσιδες, καὶ πετράδες μαγείροι, βαρελάδες, ἀπαλταδόροι, ψωμάδες, μυλωνάδες, σιμιδζίδες, φραντζελάδες, μποζατζίδες, κάπειλοι, ραπτάδες βούλγαροι, ζεϊνετζίδες βούλγαροι ἐντόπιοι, παπουτζίδες καὶ κιλκισλίδες, κεχιατζίδες, μεχδίδες. σιμαράδες μουμδζίδες (8), τενεκετζήδες, γουναράδες (8). κυρά-αμπκδζίδες καπετζίδες (8) μισηρτζίαρσληδες. ἀκτάρηδες, σεκερδζίδες, καυταντζίδες, μπακάληδες, μπογαδζίδες (8), ἀχτσίδες, μπασμαδζίδες, ραπτάδες, κοϊμδζίδες, χασάπιδες, χιώται, μαχραμαδζίδες, μητάντζίδες, ἀσταρτζίδες, σχοινάδες, μποζαδζίδες (;) * Τὸ ἀντίγραφόν μου ἐφθαρμένον. (ἐν συνόλῳ τεσσαράκοντα)

στῳ τοῦ 1788. Ὁ Γεράσιμος ἐχρημάτισε καὶ διδάσκαλος, εἶναι δὲ καὶ εὐεργέτης τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Κουρούτσεσμε τοῦ Βοσπόρου δανείσας ἀτόκως ἐπὶ τῇ ἀνεγέρσει ταύτης κατὰ τὸ 1798 καὶ 1000 γρόσια τοῦ καιροῦ ἐκείνου καὶ ἐξελεγκτὴς λογαριασμῶν αὐτῆς κατὰ τὸ 1800 ἐκλεγείς. Βλέπε: Μυστακίδου «περὶ Κουρούτσεσμε», 1888 σ. 23,29 καὶ σ. 384 τοῦ ΚΖ' τόμου Ε. Φ. Συλλόγου, ὅθεν ἀναδημοσιεύεται ἐνταῦθα καὶ ἡ ὑπογραφὴ αὐτοῦ.

(7) Ὅρα μοι ὅτι τοῦ ἐν τῇ σειρᾷ ἀναφερομένου ἐπιτρόπου Μήτα τὸ ἐπώνυμον κατὰ τύχην ἐν δηλοποιήσει πλειστηριαστοῦ εἶδον δημοσιευόμενον «καφενείου Μήτα» κειμένου ἐν τῇ διασταυρώσει ὁδῶν Ἐγνατίας καὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Τοῖς ἁρμοδίοις ὁ λόγος καὶ ὁ ἔλεγχος.

(8) Κεπεδζίδες=οἱ ἐξ ἐρίου ἑτοιμάζοντες ἐπανωφόρια παχέα χωρὶς μανίκια καλύπτοντα ὅμως καὶ τὰ ἐξώμια μέρη τοῦ σώματος μὲ ὑψηλὸ γιακά. Κάπα. Χλαῖνα.

Μπογιαδζίδες—Ὅρα σημ. 9.
Γουναράδες—Ὅρα σημ. 12. 15 καὶ 19.
Μουμδζίδες—Ὅρα σημ. 12.

Κατὰ τὸ 1818, ὅτε καὶ ἐπισκευαὶ τοῦ ναοῦ ἐγένοντο ἀναγινώσκονται ἀλλαχοῦ τὰ ἑξῆς:

«Συνεφωνήθησαν ἐγράφησαν τολουμπατζίδες οἱ ἀκόλουθοι γεμενιδζίδες...» Οἱ γεμενιδζίδες ἦτο ἐσνάφιο καὶ ἐν τῷ Τσαρσίῳ τῆς ΚΠ σημαῖνον, διότι ἐξεργάζοντο εἶδός τι ὑποδημάτων λαϊκῶν μαροκινῷ κοκκίνῳ ἢ μέλανι δέρματι κατειργασμένων, ἐπὶ ἑνὸς πέλματος (σιόλας, πάτου). Τὰ ὑποδήματα (πέδιλα) ἦσαν συνήθως καὶ πλατέα, εὐρύχωρα πρὸς εὔκολον αὐτῶν ὑπόδησιν καὶ ἐλευθέραν χρῆσιν ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀποτίναξιν.

Ἀράγε δὲν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ἐσνάφια πρὸς τοῖς ἄνω ἀναγεγραμμένοις ἐν ἄλλαις που σελίσι καταστίχων; Ἀλλ' ἂν ὑπῆρχον, τίνες λόγου τινός θ' ἀξιώσωσιν αὐτά; Δὲν ὑπῆρχον σουγκολδζίδες; οἱ συνήθεις εἰδικοὶ ἐξ Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας; Ἡ Μονὴ τῶν Βλατέων ἐπειδὴ ἐδώρησε τόπον, ἐνῷ τὸ Ὑδραγωγεῖον τοῦ Χορτιάτου, ἔχει διὰ φιρμανίου τὸ δικαίωμα τοῦ ὑδρεύεσθαι καὶ ποτίζειν τὸν κῆπον αὐτῆς. Ὑπὸ αὐτὴν ἡ δεξαμενὴ τῆς Ἑταιρείας τῶν Ὑδάτων: Δὲν ὑπῆρχον γιοργανδζήδες; (ἐφαπλωματοποιοί—ὁδὸς Γιοργανδζιλὰρ εἰς τὸ Τσαρσὶ τῆς ΚΠ). Δὲν ὑπῆρχον καλαϊδζίδες: οἱ τόσον χρήσιμοι διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῶν μπακηρικῶν; Οἱ δὲ καζαντζήδες μπακιρτζήδες, χαλκεῖς, δι' οὓς ἐν Κπόλει καὶ ὁδοὶ ὑπάρχουσιν ἰδιαίτεραι Καζαντζιλὰρ δζαμὶ ἐνταῦθα, οἱ ***κανταρδζήδες*** ὧν καὶ ὁδὸς ἐπίσης ἐν ΚΠ τὸ ὄνομα φέρει (Καντζαρδζιλὰρ) καὶ σιγίλλιον διὰ τούτους ***Κανταροποιοὺς*** ἀπαντᾷ εἰς τὰ **Acta Patriarch: Miklosich—Müller** (τ: Β')

(*) Ἡ λέξις ἐκ τῆς Ἰεμένης: κοινοτάτη ἡ λέξις γεμενιά.

(9) ***Μπογιαδζίδες*** εἶναι οἱ βαφεῖς (Βογιαδζίκιοι, Βαφεοχώριον ἐν τῷ Βοσπόρῳ). Μέγα σημαῖνον ἐσνάφιον ὡς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν μάλιστα καὶ διὰ τὰ χρώματα, διὰ τὴν βαφὴν τῶν περιβλημάτων καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ προσαρμόζειν τὰ ζητούμενα ὑπὸ τοῦ πελάτου χρώματα εἰς τὸ διδόμενον ἔνδυμα: λεμονί, πορτογαλί, *τσουρούκ βυσσινί—καφὲ ρεγκὶ κλ. κλ. Οἱ βαφεῖς, τὸ πλεῖστον ὀρθόδοξοι, κατέστησαν τὸ ἰσχυρότερον μετὰ τοὺς γουναράδες ἐσνάφιον. Συντεχνία τούτων ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας, ὡς ἔχω σημειώσας ἐξ ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 195 ἐκ τοῦ IV παραρτήματος τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Γερμ: ἀρχαιολ. Ἰνστιτούτου Βερολίνου, ὅπερ τὴν ἐπιγραφὴν **Alterthümer Hierapolis**. Ἐν τῷ συλλάβῳ τοῦ τόμου τούτου ὑπὸ τὰς λέξεις «ἐργασία», «συντεχνία» ἱκανὰ ἀπαντᾷ τις στοιχεῖα. Καὶ ἡλοκόπους καὶ χαλκεῖς καὶ πορφυροβάφων προεδρίαν ἀρ: 133β 342 κλ. πρβλε ἐνταῦθα: τῶν Χαλκέων ναός...

Καὶ «γναφέων Συνέδριον» ἐν τῷ Ζ' τόμῳ τῶν **Athen: Mittheilungen** κ.λ. κ.λ. καὶ «συντεχνίαν τῶν λινύφων» εἰς τὰς Τράλλεις ('Αϊδίνιον) παρὰ **Sterret** σ. 97 τοῦ Α' τόμ. τῆς ἐν 'Αθήναις 'Αμερικανικῆς Σχολῆς.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῶν Βλατέων ἀποκειμένων κωδίκων ὧν κατάλογον συνέταξεν ὁ ἅγιος πρ: Λεοντοπόλεως κ. Σωφρόνιος καὶ οὕτω ἐστήριξε τους ἀναζητοῦντας ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὐτῶν (10) φέρεται ὑπ' ἀρ. 27 «πλάκα ρουφετίου τῶν ἀχτζίδων, παραϊτάριδων (11) καὶ κωντσιάσιδων.» Κατάλογος ζώντων καὶ τεθνεώτων τῶν εἰρημένων συντεχνιῶν κατηρτισμένος κατὰ τὴν 25 'Ιανουαρίου τοῦ 1820 ἵνα μνημονεύωνται κατὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν». (Πρβλε: ἐνταῦθα § 2 καὶ 3).

Ποῦ εἶναι οἱ ἰχθυοπράται...ἀφοῦ ἡ Μονὴ τῶν Βλατέων ἐκέκτητο διὰ φιρμανίου καὶ ἰχθυοτροφεῖον; (ταλιανι); καὶ τόσα ἄλλα, τὸ τῶν κηπουρῶν, (μπαχτσεβάνιδων) τῶν κεραμέων, τῶν κερεστεδζίδων;

Ἐκ τῷ ἐνταῦθα ἀναχωρητηρίῳ μου παρετήρησα ὅτι καὶ πολλαὶ γυναῖκες εἰδικότητα ἔχουσι εἰς τὴν ραφὴν τῶν ἱστίων—τὴν λέξιν δὲ ***ἱστιοράφος*** ἔχω ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ εἰς τὴν ταπητουργίαν, (πρβλ: καὶ ἐργασίαν ***ἐριοπλυτῶν***).

Κατὰ τὸ 1880 ἐσνάφια, ἤτοι συντεχνίας ἐνταῦθα ἔχω ἀναγεγραμμένας τὰς ἑξῆς:

Ἡ τῶν παλαιῶν παντοπωλῶν, ἡ τῶν νέων παντοπωλῶν, ἀρτοποιῶν, γουναράδων (12), καπήλων, φραγκορραπτῶν, ραπτῶν καπνοπωλῶν. κρεοπωλῶν, ὑποδηματοποιῶν, σανδαλοποιῶν (παπουτσίδων), ναυτῶν, καφεπωλῶν, ἀχτάριδων.

---

(10) σ. 49 τοῦ καταλόγου, ἐξ ἀνατυπώσεως Γρηγορίου Παλαμᾶ, Θ)νίκη 1918.

(11) Ἴσως παϊτάριδων. τουτέστι κτηνιάτρων.

Τὸ βιβλίον τοῦ **Ziebart** δυστυχῶς δὲν εἶδον **(Verein-Wesen)** καὶ τὰς Ἐκθέσεις **(Bericht)** τῆς Βιέννης **Keil-Premierstein** δὲν ἔχω παρ' ἐμοί, 1911 εἰς 4ον, ἐν οἷς τὴν λ: ***συνέργιον*** ἐνθυμοῦμαι.

(12) Ἐν τῷ μέρει τούτῳ σημειωθήτω ὅτι τὸ ἐσνάφι τῶν γουναράδων ἦτο τὸ σημαντικώτερον καὶ εὐεργετικώτερον τῷ ἔθνει καὶ διεκρίνετο. Ὁ τῶν Βλαχερνῶν ναὸς εἰς τὴν συντεχνίαν ταύτην ὀφείλει τὴν πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τῶν 'Αθιγγάνων δεσποτείας πλεῖστα δὲ ὅσα σχολεῖα τὴν στήριξιν αὐτῶν ἀπὸ δύο καὶ πλέον αἰώνων καὶ αὐτῆς ἡ Πατμίας Σχολὴ κλ. κλ.

Ὀνομάζεται καὶ συντεχνία τῶν σισυροποιῶν—ραπτῶν, σπανίως ἀπαντῶσι Τοῦρκοι μεταξὺ αὐτῶν.

Ὅρα καὶ σημ:

—«Τὸ ρουφέτιον τῶν μουμτζίδων κατὰ ἀνέκδοτον σημείωσιν, ἣν ἔχω ἐκ τῆς «Νομικῆς Συναγωγῆς» τοῦ Ι. Μετοχίου τοῦ Π. Τ. ἐν Κ)πόλει ἀναλαμβάνει ἐπὶ Πατριάρχου τοῦ Διονυσίου Δ' κατὰ τὸ ᾠχοστ (1676) μηνὶ Σεπτεμβρίου δι' ἐπιτρόπων τῶν προεστώτων αὐτοῦ παραστάντων ἐπὶ συνόδου— ὀνομαστὶ μνημονευομένων ἀπὸ 'Αϊβενρί, 'Εγροικάπου (παραλείπω τὴν σειρὰν τῶν προαστείων...)... ὑπέσχοντο ἰδίᾳ βουλῇ καὶ θεαρέστῳ προαιρέσει ὅπως παρέχωσιν εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Κπόλεως τὰ κηρία ὅλου τοῦ χρόνου τῶν ἐν αὐτῇ χρισιανῶν, ἤγουν ὅσα καίουσιν οἱ ἐν αὐτῇ κεκλεισμένοι χριστιανοὶ πρὸς φωταγωγίαν καὶ ψυχαγωνίαν αὐτῶν..»

§ 4. Πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω σημειώμασιν ἀναφερομένων κυρίων ἢ οἰκογενειακῶν ὀνομάτων γινώσκονται καὶ τὰ τοῦ Γιακουμῆ καὶ Γεωργίου Πάϊκου. τοῦ Μπαλάνου (Χριστοδούλου) τοῦ Χαδζῆ Νικολάου Σκαρλάτογλου, τοῦ Δέλτα Γεωργίου, τοῦ Μενεξὲ Χρίστου, ἄλλων δὲ μιμνήσκεται ὁ μακαρίτης Π. Παπαγεωργίου ἐν τῷ Μακεδονικῷ 'Ημερολογίῳ τοῦ 1912. Μεταξὺ τούτων κατελέγοντο καὶ ἄνδρες, οἵτινες ἐπιτηδείως παρεσκεύασαν καὶ καθωδήγησαν ἐνταῦθα καὶ τῇ περιοικίδι τὴν πρωτοπορείαν πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ἀποπνικτικοῦ τῆς τυραννίδος ζυγοῦ πεσόντες ἐν τέλει γενναῖοι τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἀγωνισταὶ καὶ τῆς πίστεως ἀθληταί. Τὰ ὀνόματα τῶν ἐθνομαρτύρων τούτων, ὡς ἐνθυμοῦμαι ἐν ἄρθρῳ τῆς ***Μακεδονίας*** ὑπεμνήσθησαν τῇ ἁρμοδίᾳ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐπιτροπείᾳ ἀγνοηθέντα, ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς· (13) ἀπίστευτον τοῦτο, ἀλλ' ἀληθές.

Ἐὰν ἔζη ὁ μακαρίτης Π. Παπαγεωργίου καὶ ὁ ἐπίσης μακαρίτης, Χρ. Γουγούσης καὶ ἐγνώριζον ἀμφότεροι τὸν προετοιμαζόμενον καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χωρίῳ δίκαιον ἑορτασμὸν ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι: ὁπόσας ὑπηρεσίας ἤθελον παράσχει τὴν ἀναγκαίαν καὶ διὰ παντὸς ἐν γνώσει ἐμμελῆ φροντίδα καταβάλλοντες!

---

(13) Φύλλ: τῆς 24 'Οκτωβρ. 1930. Ἄρθρον τοῦ δικηγόρου κυρίου Μπουρεζάν. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ Θεσσαλονικεῖς Πάϊκος, Μπαλάνος, Μενεξὲ καὶ Δημητριάδης. Τοῦ τελευταίου τούτου μάρτυρος ἠγνόουν τὸ ὄνομα. Ὁ μακαρίτης Γουγούσης ἀναφέρει εἰς τὴν «Παληὰ Σαλονίκη» καὶ Γ'καρίπην (οὐχὶ Καρίπην), ὅστις μετὰ Μπαλάνου καὶ Μενεξὲ «ἐπαλλουκώθη»

Β'

ΘΕΣΜΙΑ - ΝΟΜΙΜΑ ΕΣΝΑΦΙΩΝ

§ 5. α'. Ὁ χαριέστατος τῆς Κωνσταντινουπόλεως συγγραφεὺς Σκαρλᾶτος ὁ Βυζάντιος περὶ τῶν ἐν Κ)πόλει συντεχνιῶν ὁμι-

λῶν καὶ τὰ κατ' αὐτὰς ἔν τισι διεξερχόμενος λέγει:

«Ἀκούεις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς ΚΠ τὸν διάκονον μετὰ »λιγυρᾶς φωνῆς ἐν τῇ ἐκτενῇ τῶν εὐλογημένων ρουφετίων Κα»ζαντζήδων, Ἀμπατζίδων, Μπογιαδζήδων..... πρωτομαϊστόρων »μαϊστόρων, καλφάδων καὶ τῶν τσιρακίων αὐτῶν; Οὗτοι ἀποτε»λοῦσι τὰ λεγόμενα ἐσνάφια ἰσχυρά, ἔντιμα σώσαντα πολλάκις τὸ »γένος. Ἕκαστον αὐτῶν ἔχει ἰδιαιτέρους κανονισμούς, τῶν ὁποίων »τὰς ἰδιαιτέρας διατάξεις οὐδεὶς τῶν ἑταίρων παραβαίνει ἀτιμω»ρητεὶ γίνεται ἀποσυνάγωγος, ἐκπίπτει τοῦ ἐσναφίου... (14)»

Τὰ αὐτὰ παρατηροῦμεν ἐφαρμοζόμενα καὶ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν βυζαντιακῶν χρόνων σωματεῖα, ἀρκεῖ ὀλίγον τι ὁ περισσότερα ζητῶν νὰ μάθῃ ἵν' ἀναδιφήσῃ τὸ ἐπαρχικὸν βιβλίον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὅπερ ἐξεδόθη τῷ 1893 ἐν Γενεύῃ ὑπὸ τοῦ **Nicol**, καθηγητοῦ αὐτόθι. Ἐν αὐτῷ παρατηρεῖ τις ὅρους καὶ ποινὰς καθοριζομένας εἰς τοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐκμεταλλευομένους τὴν θέσιν αὐτῶν ἔντινι τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ ἀναγραφομένων σωματείων, τῶν ἀργυροπρατῶν (15) π. χ. τῶν βεσιστοπρατῶν, τῶν μεταξοπρατῶν, οἵτινες δὲν πρέπει «ἑτέραν »μετέρχεσθαι τέχνην τὴν δὲ οἰκείαν φανερῶς ἐμπορεύεσθαι ἐπὶ τῷ »ὡρισμένῳ αὐτοῖς τόπῳ, οἱ δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν,» διότι πρόκειται καὶ περὶ καταχρήσεως μὴ καθαρᾶς μετάξης καὶ περὶ μὴ «ἀπεμπολήσεως αὐτῆς Ἑβραίοις ἢ ἐμπόροις πρὸς τὸ διαπιπράσκειν αὐτὴν ἔξω τῆς πόλεως» ἐὰν π. χ. φωραθῶσιν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ἐρχομένης μετάξης οἱ τὴν μέταξαν καταρτίζοντες ὅτι ἀπεμπολοῦσιν αὐτὴν« ἀνέρ-

(14) Ἐν τῷ Γ'. τόμῳ.

(15) Πρβλε. ἀργυροκόποι — χρυσοχόοι, κοϊμτζίδες (Κοϊμδζόπουλος) — Κομιζόπουλος ἐν Φιλιππουπόλει ἐν Θρᾳκικῶν ἐκτάκτῳ Τεύχ. 1931 σ. 130 κ. ἑ.) Τῶν κογιουμνεστάτου μετάλλου κλάδους καὶ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν ἔχω κατάλογον πρό πολλῶν ἐτῶν παρ' ἀρχαίου φίλου μου τεχνιτῶν ἐν τῷ Μ. Τσαρσίῳ τῆς Κων)πόλεως ἀλλὰ παρεκτείνομαι. Οἱ κλάδοι τοῦ συστήματος τούτου ἀνέρχονται τοὺς τριάκοντα, ἐν οἷς οἱ ἀραϊδζίδες, περὶ ὧν ὅρα Σκ. Βυζαντίου Κων)πόλεως τ. Γ'. σ. 417. Οἱ δζιβαχερδζῆδες, εἶναι οἱ κοσμηματοπῶλαι, (bijoutier, joaillier) ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Επ. Βιβλίου ὀνομάζονται καὶ χρυσοχόοι. γίνεται δὲ καὶ χρῆσις τῆς λέξεως ἀσήμιον «ὁ δόλον » ποιῶν εἰς ἀσήμιον... καὶ ἐξ αὐτοῦ πιπράσκων χειροκοπείσθω»!! Πρβλ. νῦν Ἀλτοὺν-ἀλμάς (χρυσὸς καὶ ἀδάμας), ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπίθετον τῆς μεγάλης οἰκογενείας ἐν Ἀδριανουπόλει Ἀλτινἀλμάζη καὶ τὰ κοινὰ Διαμαντῆς, Διαμαντπουλ'ος.

γαστον ἢ... ἢ... δαρμῷ... ὑποβληθήσονται καὶ τῆς τέχνης ἀποστήσονται» οὕτω καὶ περὶ τῶν ὀθονιοπρατῶν, τῶν ἀρτοποιῶντῶν μαγκίπων δηλαδὴ κατὰ Λατίνους, (16) οἵτινες κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ περὶ αὐτῶν πραγματευομένου κεφαλαίου «μηδεμιᾷ λειτουργίᾳ ὑπόκεινται, μήτε αὐτοὶ μήτε τὰ τούτων ζῷα, ὡς ἂν ἀπερικόπως τὸν ἄρτον ἐργάζωνται». Λαμπρὰ προνόμια διὰ τοὺς ἀρτοποιούς, ἀλλὰ καὶ βαρεῖαι τιμωρίαι ἐπιφυλάσσονται δι' αὐτοὺς ἐὰν μὴ πιστὴν καὶ ἀκριβῆ τὴν περὶ αὐτῶν νομολογίαν τηρῶσιν ἢ παρὰ μικρόν τι φωραθῶσιν αὐτὴν καταχρώμενοι, διότι περὶ ἄρτου... πρόκειται. Διὰ τὴν αὔξησιν δὲ ἢ μείωσιν τοῦ σίτου, διὰ τὴν διατροφὴν τῶν ἀνθρώπων, βοηθῶν αὐτῶν, καὶ τοῦ ἀλόγου τοῦ ἀληθόντος καὶ τῶν δήδων καὶ τὴν ἔκκαυσιν τοῦ φούρνου, «προσερχέσθωσαν τῷ ἐπάρχῳ». Τί πρὸς ταῦτα λέγουσιν οἱ ἀρτοποιοὶ τῆς σήμερον;

§ 6. Ἀλλ' ἂς περιορισθῶ εἰς τὰς ἄνω διασαφήσεις καὶ ἐπανέλθω εἰς τὰ ἡμέτερα ἐσνάφια. Τὰ ἐσνάφια ἔχουσι τὴν ἱεραρχίαν αὐτῶν: τσιράκι, κάλφας, μαϊστωρ (μάστορας) πρωτομαϊστωρ (οὐστά-μπασης). Συντηροῦσι διὰ τὰς συνελεύσεις αὐτῶν καὶ γραφεῖον, εἶδος λέσχης (λόνδζαν), ἐν τῇ ὁποίᾳ συνάζονται ὑπὸ τὸν «προεστῶτα», τὸν «προστάτην», συνεδριάζουσι, συνάγουσι τὰς προσφορὰς τῶν μελῶν, τοὺς ἐράνους διά τινα ὠφέλιμον σκοπὸν, καὶ τὰ πρόστιμα τὰ διά τινα ἀθέτησιν τοῦ Κανονισμοῦ ἐπιβαλλόμενα, ἔχουσι καὶ ταμεῖον, ἐξ οὗ βοηθοῦνται καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν τὰ μέλη καὶ δανείζονται οὐχὶ ὅμως καὶ ἀνεπιστρεπτεί, διότι ἐκ γένει παρείποντο καὶ ἐκκλησιαστικαὶ ποιναί. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 338 κώδ. τοῦ Μετοχίου τοῦ Π. Τάφου ὑπάρχει ἀφοριστικὸν τοῦ ρουφετίου τῶν σησαμολαδάδων κατά τινος τῶν συντεχνιτῶν αὐτῶν ἐπὶ παραβάσει ὅρων τοῦ ρουφετίου τούτου. Ἐπίσης εὕρηται καὶ γράμμα ἀφοριστικὸν ρουφετίου τῶν χαβιαρδζίδων (ἐν Κων)πόλει ἐννοεῖται), ἰσχυροῦ καὶ αὐτοῦ ρουφετίου (πρβλ. Χαβιαρόχανον ἐν Γαλατᾷ) Δυστυχῶς δὲν ἔτυχεν ἵν' ἀντιγράψω ταῦτα, διότι οὐδέποτε ἐφανταζόμην ὅτι ἐνταῦθα ἐν Θεσ)νίκῃ ὧν λόγον τινὰ περὶ ἐσναφίων προτρεπόμενος θὰ ἐποιούμην καὶ δὴ μετὰ τεσσαρακονταετίαν.

Τὰ ἐσνάφια ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα ἀνάλογον εἶχον καὶ τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν ἐν τῇ καθόλου πολιτικῇ καὶ κοινωνικῇ δράσει. Κατὰ ὡρισμένα μέρη ἐν Σταμπούλ συνετήρουν τὰς ἕδρας αὐτῶν καὶ τὰ ἐργαστήρια, τοὺς ὁδάδες εἰς τὰ χάνια, μερικὰ τῶν ὁποίων καὶ ἀπ' αὐτῶν εἶχον τὴν ἐπωνυμίαν, ἤτοι ἐγνωρίζοντο εἰς τὸ κοινὸν, ἢ αἱ ὁδοὶ μάλιστα αἱ στεναὶ καὶ ἐντὸς τοῦ Μεγάλου Τσαρσιοῦ, εἰς ὃ

(16) Μαγκιπεῖον=ὁ φοῦρνος τοῦ ἀρτοποιοῦ·

διὰ δώδεκα εἰσήρχοντο πυλῶν ἵνα εὕρωσι τὰ εἴκοσι εὑρέα χάνια, τὰ ἐμπορικὰ αὐτῶν καταγώγια. Τὸ Μεγάλο Τσαρσὶ πρὸ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ τοῦ 1894 (10 Ἰουλίου) ἦτο τὸ κέντρον, ἡ καρδιὰ τῆς ἐμπορικῆς καὶ ἐν μέρει τῆς βιομηχανικῆς κινήσεως τῆς Πόλεως, ἐκ τῶν πολυδαιδάλων καὶ γραφικῶν σοκακιῶν τῆς ὁποίας μετωχετεύετο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀνατολῆς πᾶσα ἐμπορικὴ πνοή. Εἰς τάς ὁδούς, τὰς παρόδους καὶ τὰς ἀδιεξόδους τοῦ Τσαρσιοῦ ἠδύνατό τις ἴν' ἀριθμήσῃ τὰ ἐσνάφια, ὧν σήμερον ἀντιπρόσωποι δὲν ἔμειναν (18) καὶ δὴ μετὰ τὰς νέας μεταρρυθμίσεις, τὰς κεμαλικάς.

Οἱ Ὀρθόδοξοι, διότι περὶ τούτων ὁ λόγος καὶ κυρίως περὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν καὶ μόνον ἀπαρτιζομένων ἐσναφίων, ἦτοι ρουφετίων, ἀναλόγως τῆς ἐργασίας ἢ τῆς τέχνης, τῇ ὁποίᾳ ἀκολουθοῦσι, διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς φρονήσεως αὐτῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ κοινότητι εἰς ρουφέτια (ἐσνάφια. συντεχνίας) συμπηγνύ-

(17) Π.χ. τῶν καβουκτζίδων, τῶν ἐφιππιουργῶν (σεράτζ) δηλαδὴ ἐκείνων, οἵτινες ἐκέντων μετὰ σπανίας τέχνης καὶ ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ τὰ ἐφίππια τῶν μεγιστάνων, καὶ ἐκόσμουν, τὸ τῶν σφραγιδογλυπτῶν. Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος λέγει που ὅτι «ἐνῷ ὁ Τοῦρκος εἶνε καθάριος καὶ ἀγαπᾷ τὸν ἡσύχιον » βίον, ἐν τούτοις δὲν ἀποτροπιάζει το τοῦ καμινοκόρου. τὸ » τοῦ βυρσοδέψου καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ καθαριστοῦ τῶν » ὑπονόμων (λαγουμδζίδων) τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ἐνῷ γούναρης ἢ » ράπνης δὲν γίνεται, εἶνε οὐρουδζῆς ἐπιδιορθωτὴς ἐνδυμάτων ἐπιτηδειότατος καὶ κωπηλάτης τοῦ Καταστένου καὶ » Νήσων.» Πρβλε. Μυστακίδου «Ἐπὶ τῇ Ἁλώσει, τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν» Κων)πόλει, 1920 σ. 95.

(18) Ὡς αἱ ἐν Ἀθήναις Ἑταιρεῖαι, καὶ οἱ φοιτητικοὶ Δεσμοί... ὑπῆρχον καὶ διὰ τοὺς φοιτητὰς τοὺς κακοσκόπους, ἤτοι δυσμαθεῖς εἰδικώτερον ἀνεγνωρισμένοι πάτρωνες ἅγιοι καὶ προστάται, Μυστακίδου. Ἀνώτατα Παιδευτήρια κατὰ τοὺς Βυζαντ: χρόνους, Τυβίγῃ 1921 σ. 31 καὶ **goar**: Εὐχολόγιον 6.571—573, οὕτω καὶ διὰ τὰ ρουφέτια, π. χ. οἱ γουναράδες (κιουρκτσῆδες) εἶχον τὸν προφήτην Ἠλίαν, οἱ χρυσοχόοι (κογιουμδζίδες) τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, οἱ κουρεῖς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, οἱ ὑδροφόροι σουδζῆδες σακάδες τοὺς ἁ. 40 Μάρτυρας ἐν Σεβαστείᾳ, οἱ παντοπῶλαι, ὡς καὶ οἱ καπετανέοι—ναῦται τὸν ἅγιον Νικόλαον, οἱ γεωργοὶ—κηπουροὶ (παχτσεβάνιδες) τὸν ἅγιον Τρύφωνα, ἃς προσθέσω: ἄλλοτε καὶ οἱ ζητιάνοι τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἐλεήμονα.

μενοι καθ' ἕκαστον κατώρθουν ἵνα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν θεόθεν αὐτοῖς τεταγμένων ἀρχῶν κερδίσωσι. Τὰ ἐσνάφια ταῦτα ἦσαν κατ' ἐπαγγέλματα καὶ τέχνας κατηρτισμένα. Ἕκαστον αὐτῶν περιελάμβανε τοὺς τὴν αὐτὴν τέχνην μετερχομένους, ἐπισήμως δὲ ἀνεγνωρισμένα ὄντα εἶχον ἐλευθέραν οὐ μόνον τὴν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης ἢ τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὴν δρᾶσιν, νομοταγῆ ὅμως, διὰ φιρμανίων, καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μνημονευόμενα καὶ εὐλογούμενα καὶ ἐπαινούμενα διὰ σιγιλλιωδῶν γραμμάτων, ὅτι ἀνελάμβανον διοίκησιν εὐαγῶν καθιδρυμάτων ἢ προστασίαν. (Ὅρα Σημ: 12ην) ἀλλὰ τιμωρούμενα.

Καὶ τίνος δὲν ἐπετύγχανον καί τινας ὑπηρεσίας δὲν ἐπεδαψίλευσαν εἰς τὸ δυναστευόμενον κατὰ τὰς παρελθούσας ἑκατονταετηρίδας Γένος ἡμῶν! Περὶ πλείστου ἐποιοῦντο τὴν εὐσέβειαν, διὰ πραγμάτων δὲ ἀπεδείκνυον τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν εἰς ἱερὰ ἱδρύματα, εἰς σχολεῖα, καὶ εἰς εἰκόνας (εἰκονοστάσια) μάλιστα τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν προστατῶν, τῶν πατρώνων τοῦ ἰδίου συστήματος. Διὰ τοῦτο ἀπαντῶμεν καὶ ἐν σιγιλλίοις· τὰς ὡραίας πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλονίας ἐπὶ τῇ διοικήσει, προστασίᾳ καὶ ἀόκνῳ σπουδῇ καὶ φιλοθέῳ ἐπιμελείᾳ τοῦ τάδε ἢ τάδε εὐλογημένου ρουφετίου τῶν...» καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τῆς σήμερον ὡρισμένα ρουφέτια μετεῖχον δι' ἀντιπροσώπων εἰς τὴν ἐκλογὴν πατριάρχου, διὰ τοῦτο καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν μ. Χ. χρόνων συντεχνίαι τινές, ἂν ἡ μνήμη δὲν μὲ ἀπατᾷ, καὶ διὰ τοῦ ἐπιθέτου «σεμνοτάτη» κοσμοῦνται καὶ διακρίνονται, ἴσως καὶ δι' ἄλλων κοσμητικῶν, ἅτινα δὲν ἠρεύνησα διότι τὰ οἰκεῖα Σώματα τῶν Ἐπιγραφῶν δὲν εὑρηνται ἐνταῦθα. (**C. I. G.** κλ.

ϛ'. Καὶ αἱ Ἀδελφότητες: Ἡ λειτουργία αὐτῶν διὰ τοὺς ναοὺς καὶ τὰς μονὰς καὶ ἄλλα θεάρεστα ἔργα ἀπὸ δύο καὶ πλέον ἑκατονταετηρίδων παρεῖχε δεῖγμα εὐσεβείας καὶ ἐτύγχανεν ἐκκλησιαστικῆς ἐγκρίσεως καὶ τιμῆς (ὅρα Ἀδελφότης Α. Γεωργίου ἐν Βενετίᾳ, **Alla Fraternifa** (19) **di S. Georgio delli Greci dell' Iklita Gitta di Venetia**) καὶ συστάσεως ἵνα ἕκαστος τῶν χριστιανῶν ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς συντρέχῃ καὶ βοήθειαν παρέχῃ εἰς δόξαν τοῦ Ὑψίστου καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ὀρθοδοξίας.....

ϛ'. Καὶ τὰ Ἀδελφᾶτα: Καὶ αὐτὰ συνέτρεχον εἰς πᾶν καλὸν ἔργον. Ταῦτα ὅμως εἶχον σκοπὸν ἁπλούστερον, μᾶλλον περιωρισμένον ἐν τῷ καθόλου θρησκευτικῷ καὶ φιλανθρωπικῷ κύκλῳ· διέφερον δὲ τῶν ἐσναφίων, τῶν ρουφετίων δῆλα δή, κατὰ τὴν σύνθεσιν· διότι εἰς ταῦτα ἦτο ἐπιτετραμμένον ἵνα ἐγγραφῇ

(19) Πρβλε: **Turcograec**· σ.527. «Κυβερνήτης τῆς ἀδελφότητος τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Γραικῶν» Ἐνετίαθεν τῷ 1579.. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον.

ἀδελφὸς ἕκαστος ὀρθόδοξος πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ, τεχνίτης ἔμπορος, ἐπιστήμων νέος ἢ γέρων, 'Αδελφοτήτων καὶ 'Αδελφάτων οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς κατ' ἐμὲ ἐνταῦθα διατρίβονται μακρὰν βιβλίων καὶ ἄλλων εὐκολιῶν. Τοῖς τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ τοῖς βιβλίοις ἐπίσκεψιν εὐχερῆ ἔχουσι καὶ διάθεσιν πρὸς τοιαύτας ἐργασίας πρόθυμον ἀνατίθενται τὰ πραιτέρω· διότι τὰ ἐσνάφια ἐκπροσωποῦσι καθόλου τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν ζωὴν ἰδίως μετὰ τὴν Ἅλωσιν καὶ ἐθνωφελῆ κίνησιν (ὅρα Σημ: 12).

§ 7. Τῶν ἐσναφίων, ἤτοι ρουφετίων ἡ δρᾶσις ἐγένετο μεγαλειώδης: ἀτυχήσαντες, γέροντες, ἀσθενεῖς, χῆραι ὀρφανὰ ἰδίως συντεχνιτῶν ἀνεκουφίζοντο· εἰς παλαιοτέρους χρόνους ὀρθόδοξοι διὰ διαφόρους αἰτίας.. .ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἠλευθεροῦντο καὶ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀνέβλεπον καὶ προελάμβανον ἵν' ἀναγνωρίσωσι συγγενεῖς καὶ φίλους. Εἰς πᾶσαν ἀνάγκην ὡς ἀδελφοὶ ὅλοι συνέτρεχον εἰς χρήματα καὶ εἰς πράγματα μετὰ πυρκαΐαν ἀκόμη εἰς ἄρτον, εἰς ἐνδύματα, εἰς ἐφαπλώματα καὶ πρὸς τῇ ποικιλωνύμῳ εὐεργετικῇ κινήσει ἄλλων σεμνῶν 'Αδελφοτήτων ἐνταῦθα τε καὶ πανταχοῦ τῆς 'Ορθοδοξίας εὐχαρίστως ἀκούω συμπηχθέντα Σύνδεσμον κυριῶν ἐπὶ τῷ ἀληθῶς ἱερῷ καὶ ἁγίῳ σκοπῷ τῆς ἀπὸ τῶν φυλακῶν ἀποφυλακίσεως ὀφειλετῶν τῷ δημοσίῳ διὰ μικρὰ ποσὰ καὶ ἐνταῦθα. Ὑπέρ... καμνόντων, ρύσεως αἰχμαλώτων δέεται καθ' ἡμέραν ἡ 'Εκκλησία. (20)

Γ'

ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ—ΚΑΙ ΠΑΝΑΓΟΥΔΑ

§ 8. 'Εκ τῶν καταστίχων τοῦ ἁγίου 'Αθανασίου σημειώσας ἔχω καὶ τὰ ἑξῆς:

»Τῇ Α' Αὐγούστου 1778 — [τοῦ θρόνου Θεσσαλονίκης ὡς »Παναγιωτάτου] "Αρχων Μέγας Λογοθέτης 'Ανδρόνικος Πάϊκος »ὅστις δίδει δι' ὁμολόγου 500 γρόσια ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ καὶ »τῆς συζύγου αὐτοῦ εἰς τὸν ναόν.

Μεταξὺ τῶν ὑπογεγραμμένων ἀπαντᾷ πρῶτος ὁ 'Ιωάννης

(20) "Ορα πρὸς τοῖς ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ 13η σελίδι τοῦ 'Εκτάτου τεύχους τῶν Θρακικῶν διασαφητικὰ γράφονται περὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἐν 'Αδριανουπόλει καὶ τῇ αὐτόθι ἐμφανίσει τῶν συντεχνιῶν ἔνθα καὶ τὰ ἐσνάφια ὀνομάζονται παραδόξως δὲ καὶ τὰ ρουσφέτια (γρ: ρουφέτια) τὰ ρουφέτια, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν Φιλιππουπόλει ἐν προηγουμένοις τόμοις τῆς ἐθνικῆς ταύτης ἐπετηρίδος τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

"Ορα 'Επίμετρον.

Γούτας Καυταντζόγλους ὁ καὶ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς ἱ. μ. Βλατέων μέγας συνδρομητὴς (21) ὁ καὶ ἀλλαχοῦ «ἔφορος τῆς μεγάλης 'Εκκλησίας μητροπόλεως Θεσσαλονίκης» ὀνομαζόμενος, καὶ πάλιν πρῶτος ὑπογράφων μετὰ τὸν μητροπολίτην κατὰ τὸ 1815. Κατὰ 'Ιούνιον τοῦ «ἔτους τούτου ἐζητήθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ »Γεωργίου Πάϊκου νὰ θεωρηθῇ ὁ λογαριασμὸς τῆς 'Εκκλησίας »τῆς Παναγούδας ἀπὸ τῆς 30 'Ιουλίου τοῦ 1802 μέχρι τοῦ 'Ιου»νίου τοῦ 1815 ἔμπροσθεν τοῦ μητροπολίτου, ὅστις ὑποβεβαιοῖ». (22) Μητροπολίτης δὲ ὑποβεβαιῶν ἦτο ὁ 'Ιωσήφ. 'Εν τῷ μέρει τούτῳ ἐπιτραπήτω μοι ἵνα προσθέσω ἅπαξ διὰ παντὸς ἵνα μὴ ἐπανέλθω ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου 'Ιακώβου, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐν σημ. 6. ἐξεδόθη ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1785 σπανιώτατον βιβλίον «ὁ Παλαμᾶς ἐκεῖνος, ἤτοι Βίος ἀξιοθαύμαστος τοῦ.... »Παλαμᾶ συγγραφεὶς μὲν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου π. ΚΠ κυρίου »Φιλοθέου τοῦ Θεσσαλονικέως μεταφρασθεὶς δὲ παρὰ τοῦ ἐν »ἱερομονάχοις 'Αθανασίου τοῦ Παρίου, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει »ἀναξίως σχολαρχοῦντος.... ἀναλώμασι καὶ φροντίδι τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλοκάλου ἀνδρὸς καὶ τὰ μάλιστα φιλοπάτριδος κυρίου 'Ιωάννου Γούτα Καυταντζόγλου τοῦ Θεσσαλονικέως.....20+276 σελ. εἰς 4ον.

Δ'

ΕΣΝΑΦΙΑ ΕΝ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 1870

§ 9. 'Επὶ ἀναφορᾶς ἐπιδοθείσης δι' ἀντιπροσώπων πληρεξουσίων εἰς τὸν οἰκομενικὸν πατριάρχην "Ανθιμον τὸν ΣΤ' (Κουταλιανὸν) καὶ τοὺς εἰς Κπολιν ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ πολυκρότου βουλγαρικοῦ ζητήματος προσελθόντας κατὰ τὸ 1870 μακαριωτάτους πατριάρχας 'Ιεροσολύμων, 'Αλεξανδρείας, Αντιοχείας καὶ τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου σφραγίζουσιν αἱ ἑξῆς συντεχνίαι «τῶν τσοχατζίδων, χαζηρτζίδων, ραπτάδων, χρυ-

(21) "Ορα ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ ἐξωνάρθηκος ἐντετειχισμένην, ἣν καὶ ἐδημοσίευσα ἐν σ. 370 τοῦ Ε. Φ. Συλλόγου τ. ΚΖ' (1899) «ἐν συνδρομῇ μάλιστα τοῦΚαυταντζόγλου, ἄρχοντος ὄντως εὐκλεοῦς 'Ιωάννου»....

(22) 'Εν τῷ ἀρχαιοτέρῳ κώδ: τῆς Παναγούδας κατὰ τὸ 1789 ἀναγράφεται ὅτι «τῇ Μαΐου 2 ὅλοι οἱ μαχαλιῶτες συ»νήχθησαν τοῦ κὺρ Δούκα Καστρισίου καὶ ἐθεωρήσαμεν τὸν »λογαριασμὸν ὁποῦ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας μας μᾶς ἐπαρέδο»σαν ὅ τε κὺρ 'Ιωάννης Πάϊκος καί...» Τὶς συγγένεια συνέδεε τοὺς ἄρχοντας Πάϊκους, ἃς ἐρευνήσωσιν οἱ ἁρμόδιοι.

σοχόων, ἀσταρτζίδων, ζαχρετσίδων, μανάβιδων, ἑτέρων χαλιρτζίδων, κουντουρατζίδων, ἀμπατζίδων, μπασματζίδων, μπογιατζίδων, καπήλων, μπακάλιδων, μπακιρτζίδων, κερεστετζίδων, ζαρζαβατζίδων, ντογραματζίδων, χαβιαράδων, μπερμπέριδων, λεμονάδων, ἀμπατζίδων, γουναράδων, μεσιτῶν. χουδαρτζίδων, κισάπιδων, δουλγέριδων, δουβαρτζίδων», καὶ αἱ μουκταρικαὶ σφραγῖδες Ὑψωμαθείων καὶ Φαναρίου.

§ 10. Ἐξ ἄλλης σημειώσεώς μου προστίθημι ὅτι ἐν τῷ δεσποτικῷ θρόνῳ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν »εοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιοϊ) φέρεται Μνήσθητι Κύριε »τῶν εὐλογημένων ρουφετίων ψαράδων Γρηπτζίδων ζώντων καὶ »τεθνεώτων τῶν συνδρομησάντων ἐν τῷ ἱερῷ θρόνῳ τούτῳ «αωιβ', μαρτίου ιθ'» ἔξωθι δὲ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἐν τῷ τείχει τοῦ, αὐλογύρου ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου εἶναι καϊκι ἀνάγλυπτον ἐφ'οὗ διακρίνεται ἡ ἐπιγραφὴ καϊκτσίδων.

ΚΩΔΙΞ 411 Π. Τ. ΕΝ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΙ ΕΤΟΣ 1683

§ 11. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ: 411 χειρογράφῳ τοῦ ἐν Κ)πόλει ἱεροῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου τάφου κατὰ τὸ Φανάριον εἰς τὴν σελ. 389 ἀναγράφονται:

«Ταῦτα τὰ ρουφέτια ἐν Κ)πόλει ἔχουσι κουτεῖα τοῦ ἁγίου »Τάφου: οἱ γουναράδες, μεταξάδες, τσοχαδζῆδες, μπογιαδζίδες, »ταουκτσίδες, ἀμπαδζῆδες, τακιαδζῆδες, χρυσοχόοι, ντουλγκέ»ριδες, τερλικτσίδες, μαλοχαράκται, κάπηλοι, ἔτει ᾳχπγ'. [1683].

Εἶναι τὰ ρουφέτια, ἅτινα διὰ περιφορᾶς τῶν κιβωτίων εἰσέπραττον χρήματα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Π. Τάφου. Ὑπῆρχον καὶ ἐν ὡρισμέναις ἐκκλησίαις ἐπὶ τῇ τοῦ Π. Τάφου συνδρομῇ ἀνηρτημένα τοιαῦτα, ἀναγράφονται δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐκκλησιῶν.

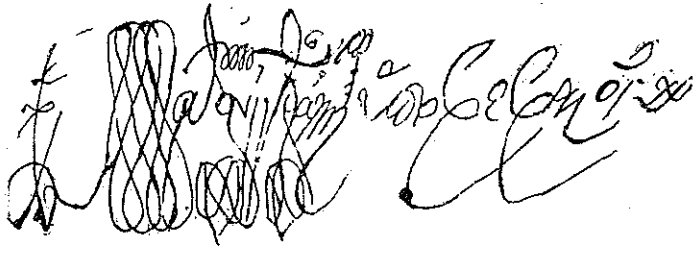

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΕΣΝΑΦΙΟΝ - ΡΟΥΦΕΤΙΟΝ - ΡΟΥΣΦΕΤΙΟΝ

§ 12. Ἐν τῇ 21ῃ σημειώσει τῆς μικρᾶς αὐτης καὶ προχείρου ἐργασίας, ἥτις δώσει ἀφορμὴν εἰς περισυλλογὴν ὕλης καὶ μόρφωσιν εἰδικῆς πραγματείας γίνεται λόγος περὶ τῆς γραφῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς λ: ρουφέτιον ἢ ρουσφέτιον. Ὁ μακαρίτης Σ. Λάμπρος ἐν τῷ Α' τόμῳ τοῦ Παρνασσοῦ (1877) ὑπὸ τὸν τίτλον «ἀνύπαρκτα ὀνόματα» ἀφορμηθεὶς ἐκ παραδοξολογιῶν σπουδαιοτάτων ξένων λογίων ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων ἐλέγχει καὶ διορθοῖ τὰ κατ' αὐτὰς ἱκανῶς περίεργα. Ἐν τέλει ποιεῖται λόγον καὶ περὶ ἑρμηνείας ἐπιγραφῆς ἑλληνικῆς ἐξ Ἀνατολῆς πάντως κομισθείσης. ἥτις ἐν Μασσαλίᾳ εὑρίσκεται καὶ ἀναφέρει περὶ ρουφετίου τῶν μπακάλιδων, ὅπερ συνέδραμεν εἰς οἰκοδομήν τινα. ... Ἐν πρώτοις ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν σφαλμάτων τῶν ξένων ἑρμηνευτῶν μεταποιεῖται τὸ φιλόχριστον ρουφέτιον εἰς δύο ὀνόματα τοῦ Φιλοχρήστου καὶ τοῦ Ρουφετίου, ὧν τῇ δαπάνῃ ἀνηγέρθη.... Μετὰ πολλὰ ἔτη ὡς λέγει ὁ Λάμπρος. ὁ πολὺς **Villoison** ἐλέγχων τὸν πρῶτον μεταφραστὴν ὑποπίπτει εἰς ἑτέραν οὐχ ἧτον περίεργον ἑρμηνείαν· διατηρεῖ μὲν τὸ Ρουφέτιον (**Rufetius**) ἀλλ' ἔπλασεν αὐτὸν ἔλκοντα τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Μπακάλιδων.. «**te la famille tes Bacalites,** τὴν δ' ἑρμηνείαν ταύτην ἀνεκοίνωσε καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημείαν, μὴ διστάσας τοῦ κλεινοῦ ρουφετίου καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν, ἵνα ἐξάρῃ.!!

Ἀλλὰ καίτοι ὁ Λάμπρος τὴν ἐπιγραφὴν σαφῆ οὖσαν ὀρθῶς ἡρμήνευσεν ὁμολογεῖ ὅμως ὁ μακαρίτης «ὅτι δὲν ἤκουσέ ποτε λέγει, τὴν λέξιν ρουφέτιον (γραπτέον πιθανώτατα ρουσφέτιον) ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἐράνου ἢ θιάσου.

Ὁ μακαρίτης κ. Χ. Ν. Φιλαδελφεὺς μετὰ μῆνα ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ τοῦ Παρνασσοῦ διορθοῖ τὰ τοῦ Λάμπρου, καὶ λέγει, δικαίως, ὅτι τὸ ρουφέτιον οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ρουσφέτιον.

§ 13. Τὸ ρουφέτιον ἐκ τοῦ ουρφὲτ σημαίνει τέχνην ἀσκουμένην χάριν κέρδους· ὅπως καὶ τὸ ἐσνάφ, ὅπερ ἐπέχει τόπον ἑνικοῦ ἐνῷ εἶναι πληνθυντικὸν τοῦ σουνουφ=κλάσις, τάξις, φράτρα –(φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγει). Ὁ σοφώτατος ἀσιανολόγος Ronzevalle L. ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν, καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βηρυτοῦ, φίλτατος ἀνήρ, ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ, ἣν ἀνεκοινώσας ἐν τῷ 1ΣΤ Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Ἀθήναις (1912) ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Journal Asiatique καὶ ἰδιαιτέρως ὑπὸ τὸν τίτλον Les Empruntses Turcs dans le Grec vulgaire de Roumélie et spécialement d'Andria-

nople ἐξηγεῖται ἐσναφ'ς, artisan, homme de métier, gagne petit. Le mot Turc fournit un exemple du pluriel arabe... employé comme singulier avec changement notable de signification. Le mot générique «espéces, qualités est devenu» fabricant de choses diverses de variétés. (σ. 98 ἢ 35 τῶν ἰδιαιτέρων).

Ρουσφέτιον ἐκ τοῦ ἀραβ. ρισβετ richvet ἁπλούστατα σημαίνει δωροδοκίαν.

Ἔγραφον κατὰ Ὀκτώβριον, Νέον Κουρί, Θεσσαλονίκης 1911

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Διδάσκαλος τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ - ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟΝ ΓΕΝ. ΔΙΟΙΚΗΤΗ

Περήφανε Διοικητὴ
Φλόγα σ' ἐπαναστάσεις
Εἶσαι Καμάρι...Νικητής...
Σ' ὅλες... τὲς περιστάσεις.

ΣΕ ΣΕΑΑ

Ἀτσίγκανε στὸν τάφο σου
Θὲ νὰ σὲ τραγουδήσω
Τὸν πόνο ποὺ σ' ἀγάπησα
Καὶ δὲν θὰ λησμονήσω.

ΣΤΟ ΠΟΙΗΤΗ ΤΟ ΤΖΟΥΡΟ

Φιλόδοξος μὰ ποιητὴς
Ρωτοῦσε μιὰ ἡμέρα
Λὲς νὰ διαβάζουν ἔργα μου
Στὴν ἄλλη μισὴ σφαῖρα;

ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΑΝΤΡΕΜΜΕΝΟ

Ζητοῦσες καὶ παντρεύτηκες
Μιὰ κατομμυριοῦχα
Μὰ γρήγορα βαρέθηκες
Καὶ τὴ δολλαριοῦχα.

ΣΤΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟ

Κλαίεις ὦ Δήμαρχε πολὺ
Γιὰ μιὰ φωτογραφία.
Ἀμὰν μπρὲ Μετχιὰ-Χανοὺμ
Λὲς νᾶσαι ἡ αἰτία;

ΣΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ

Ὅλοι οἱ ἄντρες εἴσαστε
Σκλάβοι εἰς τὴν γυναῖκα
Δοῦλοι καὶ ὑπηρέται της
Γουρούνια πέντε δέκα.

ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΓΙΑΝΝΗ

Ἀνάθεμα στὴ νόνα σου
Ποῦ σοῦδοσε τὸ Γιάννης
Γιατὶ κι' ἂν εἶσαι ξακουστὸς
Μυαλό...κουκούτς δὲν κάνεις.

ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ

Μαυρίλα ἡ πατρίδα του
Τοῦ χάρισε πλειστάκις
Καὶ ἀσπροπρόσωπος νὰ βγῇ
Ἐλπίζ' ὁ Βασιλάκης.

ΑΝΘΟΥΛΑΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΑΣΗ

Τὴν ἔλεγαν Νασή. Θαρρῶ τὸ βαφτιστικό της ὄνομα νάταν Ναστασία γιατὶ μὲ τὰ λίγα ψευτοκοσμήματα ποὺ βρῆκαν στὴν παληὰ κασσετίνα ἦταν κ' ἕνα βραχιολάκι μικρὸ ἀπὸ ἀσῆμι ποὺ εἶχε στὴν ἄκρη, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὖναι τὸ δέσιμο, τὸ ἀρχικὸ Α. Νά, ἕνα τοσουλάκι ποὺ μόλις θὰ χωροῦσε στὸ ντελικάτο χεράκι ἑνὸς ἑξαχρόνου παιδιοῦ. Ἐξ' ἄλλου αὐτὸ τὸ συμπαιρένω κι' ἀπὸ κάτι ἄλλο. Τὸ πορτραῖτο μιᾶς γρηᾶς ποὺ φιγούραρε πάνω ἀπ' τὸ τραπεζάκι της εἶχε τ' ὄνομα ἀπὸ κάτω: «Ἀναστασία Μαυρίδου». Ρώτησα καὶ μοῦπαν πῶς ἦταν ἡ γιαγιά της.

Μπῆκα μὲ τοὺς πρώτους στὴν κάμαρα τῆς σκοτωμένης. Θυμᾶμαι ἦμαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ στὴν Ἀστυνομία καὶ περίμενα τὸν Διευθυντὴ νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἀνακοίνωση γιὰ τὴν ἐφημερίδα, ὅταν, βλέπω ν' ἀνοίγῃ μὲ πάταγο ἡ πόρτα καὶ νὰ μπαίνῃ μέσα μιὰ γρηὰ μὲ ἀναστατωμένα μαλλιὰ καὶ τρομαγμένο μοῦτρο.

—Γλήγορις ὁ κ. Διεφντής. Πάει τὸ κορίτσι πάει.

—Κυράμου, τί συμβαίνει τὴ ὥρα; Καὶ κείνη συμπλέκοντας τέ χέρια της μ' ἀπελπισία: Τὸ κορίτσι κύριε Διεφυντή. Ἡ Νασή, ἡ νοικάρισά μου κτυπήθηκε τώρα δά.

Ἕνα δρᾶμα. Σκέφτηκα. Μιὰ ἀνέλπιστη εἴδηση γιὰ τὴν ἐφημερίδα. Ἄ! Τώξερα, ἦμαν πάντα τυχερὸς ρεπορτέρ. Ἐκείνη τὴν ὥρα μπαίνει κι' ὁ Διευθυντὴς μέσα. Ἡ γρηὰ μίλησε. Ὁ Διευθυντὴς κτύπησε τὸ κουδοῦνι, ἦρθε ἕνας χωροφύλακας, εἰδοποιήθηκε ὁ ἀστύατρος κ' ἐγὼ μαζὶ καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὸ σπίτι τῆς σκοτωμένης.

Ἡ εἴδηση αὐτῆς τῆς αὐτοκτονίας μὲ εἶχε ἀφήσει